

A Nemzetközi Agroturisztikai Fesztivál gazdasági hatása

Előszó

A Turisztikai Világszervezet januárban közzétett előrejelzése szerint a gazdasági világválság következtében idén Európában 2 %-os visszaesés várható a nemzetközi turistaérkezések számában. A válság kedvezőtlen hatásai alól Magyarország és a magyar turizmus sem vonhatja ki magát.

Megállapítható azonban, hogy a turizmus a gazdaság más ágazataihoz képest jobban ellenáll a negatív folyamatoknak, vagyis a válság ellenére továbbra is sokan fognak utazni, ha „érdeemes” és van „vonzerő”.

Az ország beutazó turizmusában 5 % körüli visszaesést prognosztizáltak a szakemberek. Az előrejelzések szerint a válság leginkább Budapestet érintette. Azonban a vidéki városoknak és a kistélepüléseknek is számolni kellett egyfajta visszaeséssel, ami a fesztiválok látogatottságát illeti.

Mindezek tükrében találtuk nagyon fontosnak, hogy idei fesztiválunk, mely az előző évekhez képest annyiban jelentett változást, hogy nemzetközivé vált, minden eddigit felülmúló vonzerővel bírjon a programok színvonalát és színességét illetően.

Országos viszonylatban az elmúlt évben a külföldi vendégek átlagos tartózkodási ideje 2.9 nap volt, ugyanakkor a fesztiválra érkező vendégek tartózkodási ideje ennek duplája. Az átlagos költésük ötszillagos szállodában 21 ezer Ft/nap, négyoszillagosban 8400 Ft/nap, míg a falusi vendéglátás szolgáltatásait igénybe vevők esetében 3.000 Ft/nap.

A Nemzetközi Agroturisztikai Fesztiválon részt vevő Lengyelországi és Szlovák vendégek átlagos tartózkodási ideje 4 nap volt. Elhelyezésük falusi vendéglátóknál történt.

1. A FESZTIVÁL SZEREPE A GAZDASÁG ÉLÉNKÍTÉSÉBEN

1.1 A fesztivál ára és haszna

A fesztivál, -így a Nemzetközi Agroturisztikai Fesztivál is- sokba kerül. Elsősorban nem a közvetlen gazdasági haszon reményében szerveződött. Megvalósító a Falusi Vendéglátók Nógrád Megyei Egyesülete, összefogva a Varsányi Faluszépítő Hagyományörző és Kulturális Egyesülettel, valamint a helyi önkormányzattal.

A fesztiválok túlnyomó többsége veszteséges és ezért jelentős mértékű, jellemzően közpénzi (pályázati) támogatásra szorul.

Nyilvánvaló ugyanakkor, hogy a fesztiválok rendkívül széles skálán járulnak hozzá – közvetve vagy közvetlenül – a gazdaság élénkítéséhez.

A fesztiválok gazdasági szerepe az *idegenforgalomra* gyakorolt hatásuk révén a legszembetűnőbb.

Ezek az alábbiak:

A „fesztiválturisták” a legtöbbet költő vendégek közé tartoznak.

A fesztiválok erősítik a turisztikai célpontok, desztinációk vonzerejét.

A más célból érkező turistáknak pótlólagos programot kínálnak.

Alkalmasak az idegenforgalmi szezon meghosszabbítására.

A fesztiválok által generált forgalom széles skálán helyezkedik el a közvetlen jegybevételtől a látogatók utazási költségéig.

2. A VARSÁNYI Önkormányzat szerepe a fesztiválok szervezésében

Kiemelt figyelmet érdemel a két végpont a fesztiválszervező és az állam között elhelyezkedő helyi *önkormányzat*.

A településen elköltött pénzbe a vendégek kiadásai mellett beletartoznak a fesztivál előkészítésével és lebonyolításával összefüggésben helyben kifizetett összegek is.

-A rendezvényterület előkészítése. (közhasznú munkások, az önkormányzat alkalmazásában)

-Színpad építés (ácsok, asztalosok)

-A Művelődési Ház nyitvatartása.(öltözők, kiállítási terület, mosdók)

A bevételen lemérhető gazdasági hatások mellett fontos a fesztiválok befolyása a *foglalkoztatásra*. Igen széles a munkáknak az a skálája, amelyen a fesztiválok állandó vagy ideiglenes jellegű foglalkoztatást nyújtanak a szervezőktől és a szerződött művészeketől a technikai személyzetet (szállítók, takarítók, büfések, biztonsági emberek) át a kapcsolódó munkahelyekig, ami a reklámgrafikustól a benzinkutasig terjed.

Fontos az az áttételes gazdasági haszon is, ami oly módon éri a települést, hogy nő az ismertsége és *vonzereje* a turisták, a befektetők, a fejlesztők szemében.

Valamilyen szinten minden fesztivál magára vonja a média figyelmét, több eséllyel vonz fontos újságírókat, mint egy sor egyéb természetű politikai, gazdasági vagy társadalmi esemény.

2.2 Mi mennyi?

Azzal párhuzamosan, ahogy nő a fesztiválok száma és súlya Nógrád megyében, egyre inkább figyelmet kell fordítani a gazdasági hatások mérésére. A viszonylag könnyen áttekinthető „kiadás” oldallal szemben a „bevétel” számszerűsítése sokkal nehezebb. A közvetett hasznot különféle számítási kombinációk révén lehet megbecsülni.

A legismertebb módszer, hogy egy átlagos vendég *költését* szorozzák föl a látogatók létszámával. Ez az Agroturisztikai Fesztivál esetében kb. 3.000 látogató X 3.000 Ft, tehát 9.000.000 Ft.

A fesztiváloknak olyan tovaggyűrűző gazdasági hatásai is vannak, amelyek önmagukban nem is számszerűsíthetők, értékük csupán a lehetséges behelyettesítők megbecsülésével körvonalazható.

Például: ha nem lenne fesztivál, milyen alternatív eszközzel, ráfordítással lehetne elérni, hogy a településen élők készséget szerezzenek a vendégfogadás, kiszolgálás, rendezvényszervezés stb. megannyi területén; kulturáltabb, toleránsabb munkaerővé váljanak, ami az esztendőnek a fesztiválon kívüli maradék 51 hetén is érvényre juthat?

Egyértelműen megfogalmazható, hogy a fesztiválok erősítik a lokálpatriotizmust, aminek szintén van áttételes gazdasági haszna, hiszen kedvezően hat a település külsejére, állapotára, vonzerejére.

A Nemzetközi Agroturisztikai Fesztivál esetén megállapítható, hogy a rendezvény napján keletkezett bevételek mindenképpen pluszt jelentenek a vendéglátóegységeknek, hiszen más napokon ennyi ember- sőt egyetlen ember- sincs e területen.

A közeli vendéglátóegységeknek a forgalma pedig -a rendezvényen kívüli napokon is – minimális.

A fenti példákból is belátható, hogy a hatásokat lehetetlen tökéletesen kiszámolni, vagy oly körülményes és annyi adatot igényel, ami nincs arányban az így nyert információ értékével.

3. A külföld tapasztalatai

Az angolszász országokban az élménytársadalom jegyében óriási keletje van a fesztiválturizmusnak. Sok kutatást szentelnek a témának és nyelvi okokból ezek a leginkább hozzáférhetőek.

Talán a legismertebb, legjobban bevezetett európai fesztivál az *edinburghi*, melyet az 1940-es évek óta tudatosan fejlesztenek. Ma két fő részből áll, a tradicionális Edinburgh International Festival-ból, ill. a Fringe Festival-ból. Ezeken évente több mint egymillió jegyet értékesítenek (összehasonlításképpen: az athéni olimpián három millió jegyet adtak el). A hethetes eseménysorozat által generált közvetlen árbevételt 120 millió fontra becsülik és 27 ezer embernek ad munkát, így jelentős részét teszi ki a város évi mintegy 1 milliárd fontos turisztikai árbevételének. 2002-ben felmérték az eseményeken résztvevőket: 43 % helyi vagy környékbeli, 18 % nem odavalósi skót, 21 % jön az Egyesült Királyság más részéről és 17 % a külföldiek aránya. Az átlagosan eltöltött éjszakák száma 8 volt. A fesztivál-turizmussal párhuzamosan nőtt a városban a kongresszusi idegenforgalom. A konferencia-turizmussal foglalkozó nemzetközi szervezet ma a várost a világ első 15 konferenciavárosa között tartja nyilván.

Az angol Arts Council 2003-ban fölmérte *East Midlands* 11 fesztiválját. A 11 rendezvény teljes, támogatásokat is magába foglaló bevétele kb. 1 millió font volt. Az egy fesztiválra eső átlagos bevétel valamivel 30 millió forintnak megfelelő angol font volt. A bevétel közel harmada származott az eladott jegyekből, további szűk 10%-ot tett ki az egyéb jellegű közvetlen bevétel. A fesztiválok teljes költsége (értelemszerűen) ugyancsak 1 millió font körül volt. A kutatók számítása szerint ennek mintegy 57%-a jelentett többletbevételt a településeknek. (Vagyis, a fesztiválok nélkül ennyi forgalomtól és egyéb bevételtől estek volna el.)

A látogatók költsége a számítások szerint hétszeresen haladta meg a fesztivál megrendezésével összefüggő bevételeket és kiadásokat. Ennek a mintegy 7 millió fontnak a 60%-át minősítették olyannak, ami a fesztivál nélkül nem került volna elköltésre. Úgy találták, hogy minél messzebről jött a vendég, annál többet költött. (A 20 mérföldön túlról jöttek átlagos költsége 81 font volt, szemben a helyben és közel lakók 21 fontos átlagával.)

A pénzbeli haszon mindkét formáját átszámították a munkahelyekre is. Eszerint a fesztivál közvetlen kiadásai vélhetően 29-cel, míg a közvetett kiadások további 210-zel növelték meg a régió teljes éves foglalkoztatási adatát.

Egy másik tanulságos eset a *Cheltenham* önkormányzat által végeztetett vizsgálat, amely a város fesztiváljainak gazdasági hatásait mérte fel. A kb. 90 ezer lakosú városban évente tizenhárom fesztivált rendeznek, az év minden ötödik napjára jut egy. Kiugró jelentőségű a vadászati fesztivál márciusban 150 ezer résztvevővel, a tavaszi és őszi irodalmi fesztiválok, több mint 50 ezer résztvevővel és a nyári zenei fesztivál 18 ezer résztvevővel. A felmérés szerint 370 ezer jegyet adnak el, kb. 200 ezer résztvevőnek. Az évi 79 fesztivál-nap alatt összesen 27 millió fontot költenek a résztvevők, ami átlagosan napi 340 ezer fontnak (kb. 120 millió forintnak!) felel meg. Az indukált költséket is figyelembe véve az összes helyi gazdasági bevételt mintegy 34 millió fontra becsülik.

Hatféle költségtényező felállítására került sor melyek becsült aránya zárójelben olvasható:

- közvetlen jegyeladás (kb. 24%)
- helyi közlekedés, ideértve a parkolást is (6%)
- szállásköltség (23%)
- ételmezés (23%)
- árusítás és szolgáltatás a fesztiválon (20%)
- egyéb vásárlás (4%).

Minden egyes résztvevő 140 font (közel 50 000 forint) bevételt jelent a helyi gazdaságnak.

A fesztiválok gazdasági jelentősége nagy szórást mutat:

a vadászati fesztivál a maga három napjával (és egy jelentős lóversennyel) az összes bevétel mintegy felét hozza, vagyis 15 millió fontot, míg a kicsi népművészeti fesztivál csak kb. 25 ezer fontot.

A nagy művészeti fesztiválok (jazz, irodalom, zene, tudományok) összesen 40 napig tartanak, mintegy 100 ezer eladott jeggyel és kb. 55 ezer résztvevővel. A vizsgálat szerint a fesztivállátogatók 21%-a töltött el legalább egy éjszakát a városban, és ezek kétharmada fizetett a szállásért, egyharmaduk pedig rokonoknál és barátoknál aludt.

A helyi önkormányzatnak a fesztiválok mintegy 300 ezer font többletkiadást jelentenek. Ezzel szemben több mint 3 millió fontra teszik a négy nagy művészeti fesztivál gazdasági eredményét (s erre jön a többi rendezvény közvetlen és becsült haszna).

4. A hazai tapasztalatok

A fesztiválvendégek költési adataihoz közönségvizsgálat révén lehet jutni. Egy kutatás keretében hat fesztiválon végeztek felmérést. A Magyarországi példákon szerzett tapasztalatok azt igazolják, hogy a költési arány, messze jár a kölföldi példákön keresztül bemutatottaktól.

A borkultúrához kapcsolódó két rendezvény az ami nagyobb átlagos forgalmat generál, mint az átlagos East Midland-i fesztiválok!

Egy látogatóra számított átlagos költés (ezer forint)

Budapesti Bor- és Pezsgifesztivál 36,6

Keszthelyi Táncpanoráma 14,7

Pécsi Napok 11,7

Szolnoki Művészeti Hetek 12,7

Tokaji Ősz 27,6

Nálunk is érvényes az az elv, hogy a messziről jövő vendég többet költ. Különösen, ha a fesztivál volt az utazás célpontja: Pécsen és Szolnokon az ilyen résztvevők közel kétszeresét költötték az átlagnak.

A magasabb költség nemcsak a máshonnan érkezők magától értetődő közlekedési és szállás-kiadásai miatt áll elő, hanem mert a fesztivál miatt a településre látogatók többen szánják belépőjegyek vásárlására, étkezésre és egyéb programra is. A szolnoki rendezvény helyi érdekűnek bizonyult, amennyiben az ottani költség 93%-a a jegyekben testesül meg, a maradék szűk 7% emlékeztetett idegenforgalmi kiadásra. Tokajban annyit költöttek vásárlásra, mint szállásra és étkezésre együtt, míg a budai borfesztivál vendégei átlagban közel 10 000 forintot hagytak a szállodákban.

4.1 A varsányi Nemzetközi Agroturisztikai Fesztiválon jellemzően az alábbiakra költöttek:

- étkezés 50%
- lovaglás, hintózás 15%
- falumúzeumi belépő 15%
- kézműves termékek vásárlása 10%
- egyéb (virág...) 5%
- büfé, jégkrém 5%

4.2 A hazai hozzáállás

Vajon mennyire tartják szem előtt a fesztiválszervezők a turizmus szempontját? Egy vizsgálat során a megkérdezett szervezők maguktól a leggyakrabban (26%-nál) ezt a célt említették, de a turizmus szempontja erős második helyezett volt a zárt kérdésre adott válaszban is: 30% választotta, hogy „növelje az idegenforgalmat”.

A helyi gazdaság föllendítését illetve a gazdasági hasznot viszont csak elvétve említik (3 ill. 2%). Ez olyan fölfogást sugall, miszerint az idegenforgalom egyfajta szolgáltatás (szolgálat?), amit nem illendő egyben a gazdasági haszonnal rokonítani.

Érdekes az egybeesés azzal az interjúsorozattal, amit 15 fesztivál-rendező település önkormányzati vezetőjével (esetenként a polgármesterrel) folytattak, a megkérdezők a kapolcsi völgy kis falvaitól Szeged városáig.

Kilenc szempontból ötfokú skálán kérdezték a fesztiválok jelentőségét, és körükben is fontosabb a (belföldi) idegenforgalomra tett hatás, mint általában a helyi gazdaságra. Különös, hogy ebben a körben a külföldi turistákra gyakorolt hatást nem sokra értékelik – 3,6.

Ha egy település fejlesztési tervében szerepelteti valamely fesztivált, az nagy valószínűséggel a rendezvény gazdasági szerepének az elismerését is jelenti. A felmérés során ebbe is betekintést nyertek a kérdezők.

A fesztiválszervezők egyharmada úgy tudja, hogy rendezvény-sorozatuk *nagyon fontos* pozíciót tölt be a település fejlesztési tervében, és a következő harmad is *fontos* szerepről tud. Nehezebb bekerülni a *kistérségi* és *regionális* tervekbe: mégis - a fesztiválgazdák tudomása szerint - a fesztiválok 15%-a ezekben is nagyon fontos helyet kapott.

4.3 A munkahelyteremtő fesztivál

A magyar fesztiválokban a munkaerő kb. fele-fele arányban oszlik meg a fizetett és az önkéntes közreműködők között, addig a brit fesztiválok esetében 10-90%-os ez az arány: 12 fizetett és 86 önkéntes munkást foglalkoztat egy átlagos fesztivál. Az angolszász országokban az önkéntes munkának társadalmi presztízse és megbecsültsége van, míg a mi kultúránkban ingyenmunkának tekintik azt.

A magyar apparátus nagysága valószínűleg részben azzal magyarázható, hogy a fesztiválok fele önkormányzati szervezésű, olyan munkatársak dolgoznak rajta, akik más egyéb munkájuk mellett ezt is végzik. A kiadások szerkezetének összevetése azt mutatja, hogy a kiadásoknak a magyar fesztivál piacon 6%-a, míg a briten 16%-a a szervezők, a személyzet díjazása. Még élesebb e téren a különbség, ha ezt összevetjük azzal, hogy ők hozzánk képest egyharmadnyi fizetett emberrel oldják meg a fesztiválokat: egyharmad annyi ember (45/12) kap háromszor annyi (16/6) részesedést a fesztiválok kiadásaiból.

Elképzelhető azonban, hogy az adatok torzítanak, pl. azért, mert a magyar kiadások egy része a szürke gazdaságon keresztül kerül kifizetésre; mindenesetre innen is kiderül, hogy a magyar fesztiválszervezők zsebébe arányában is jóval több jutna, ha inkább Angliában szerveznének fesztiválokat.

Hogy alakult mindez az Agroturisztikai Fesztiválon?

Hihetetlen de igaz, hogy 95%-ban önkéntesek végezték a fesztivál szervezését és lebonyolítását. Önkormányzati alkalmazott 1-2 fő volt, de nem folyamatosan. Önkormányzati képviselő: 9fő-ből 2 fő dolgozott folyamatosan. Összesen kb.40 fő végezte a rendezvényszervezést.

4.4. A fesztiválok és a területi egyenlőtlenségek

Az ország szívének túlsúlya ezen a téren is érvényesül: a rendezvények egynegyede a Budapestet és Pest megyét magába foglaló közép-magyarországi régióban kerül megrendezésre. Ezen belül ide összpontosul a komolyzenei és a színházi fesztiválok fele.

A fentiekben is említett könnyűzenei fesztiválok háromnegyede viszont a két alföldi régióra koncentrálódik.

A népművészeti és az amatőr rendezvények a déldunántúli és a nyugat-dunántúli régiókban valamint Észak-Magyarországon mutatnak valamelyest túlsúlyt.

Ez az egyenlőtlenséget mutató tendencia figyelhető meg az NKA fesztivál-támogatásra fordított pénzeinek megoszlását illetően is. 47% budapesti ill. Pest megyei – az összes fesztivál bő egynegyedét (28%) kitevő– rendezvényekhez került. A sereghajtó Dél-Dunántúl, az összeg 2%-ával.

5. 2010. „A Fesztiválok éve”

A Magyar Turizmus Zrt. 2010-et a fesztiválok évének nyilvánította. Minden bizonnyal ez a lehetőség sok fesztivál szervezőnek ad újabb ötleteket.

Azonban nem szabad figyelmen kívül hagyni, -ami a fentiekben is említésre került-, hogy pályázati támogatások nélkül nehézségekbe ütközhetnek a szervezők.

Nógrád megyében, -de minden bizonnyal az ország többi térségében is- a LEADER kínál 100%-os támogatást.

A Nemzetközi Agroturisztikai Fesztivál 2010-ben is megrendezésre kerül, további fesztiválok mellett.